

L'Estiuada

Periódic Nacionalista

Sortirà cada divendres durant l'estiu.

Redacció y Administració: Carrer de Vic, 9

Any V

Sant Hilari Sacalm, 30 Agost de 1912

Núm. 58

LA BONDAT CATALANA

La bondat es certament una característica moral del nostre poble. Està clar que la bondat es una qualitat, més a la situació de Catalunya es un greu defecte. La bondat es virtut lloable al individu, y també ho es a les col·lectivitats fortes y sobiranes del llur voler y de la llur llibertat nacional; mes pera els pobles qui no posseïxen la plenitud de la llur vida social y política la bondat sosté la durada de les accions detentadores y es impediment a la persistenta, a la tossuda acció reivindicadora y lliberadora.

Modalitats morals que son expressió de perfeccionament y de superioritat biològica a l'individu son mostre d'inconsciència y de feblesa a les col·lectivitats. Y tot perque la consciència es forsa més complexa a la col·lectivitat, el que fa que 'ls motius que mouen a determinarse sien així mateix complexíssims y perque la moral col·lectiva ha de posseir una major reacció y una més intensa repulsió contra tot lo qu' es atentatori de l'organització social. Més clar: la col·lectivitat pot esser indulgenta y sentirse moguda a pietat enfront d' accions anormals o desviades del individu, mes no enfront d' accions agressives, detentadores, d' una altre col·lectivitat, mentres que l'individu, com més virtuós, com més pietós es, enfront d'altres accions individuals més perfecció, més exquisit moral mostra.

A les desviacions de les col·lectivitats, doncs, no es normal y així no es lícit ni al individu ni a altre col·lectivitat, respondrehi am benevolensa, no oposarhi correcció, oblidarse ben depressa y no parar fins a deslliurarse del tot; no sols no es normal, ni es lícit, es certament portarse tan beneïment, actuar d'inconscient, esser dirigit per l'ignorancia y esser mogut per la baixa moral dels qui no estimen la propia dignitat, qu'es el símbol espiritual en la afirmació subjectiva constant de la personalitat propia, que vol dir de l'existència propia de la propia y perfecte plenitud de la vida.

Aquesta modalitat moral que jo dic es un greu defecte, es com deia una característica moral del nostre poble. Esta clar que recatalanisada Catalunya, esdevindrà aqueixa faisó moral una virtut excelsa; per ara y tan però, ho repeteixo, es el més grós obstacle que priva l'evolució psicològica de Catalunya vers la recuperació de l'inconsciència nacional.

A Catalunya se vibra intensament y 's prenen les més nobles actituds, el mateix els individus, que la col·lectivitat així que vessa la mida de la paciència o així que l'importància del atreviment no repara en injuriar o atropellar la bondat catalana: oh! quan aixó passa el nostre poble esdevé, unit, compacte, ferm, fort, decidit am sorpresa, serenitat a les accions més decisives; mes aqueixa noble y digne fermesa no te durada, la bondat col·lectiva s'imposa, l'enemic sap falsament, ferse l'amic, ens l'escoltem y l'enemic fuig depressa, y fins s'arriba al nostre poble, ensibornats pels eterns mentiders d'amistat y bons intents, tan bon punt ens temen, a empèndreles contra de nostres germans de Patria, contra els mateixos que lluiten per un mateix ideal patriòtic.

Oh! la nostra bondat catalana, que jo dic are per are, la nostre feblesa col·lectiva, ens costa moltes afliccions entre catalans y afavoreix als qui fan un medi propi y no un fi del ideal nacionalista.

Esta clar que com ja he dit a la Catalunya Autònoma, a l'estat social d'ideal nacionalista realitat, aqueixa bondat col·lectiva será la determinadora de progrés y civilitacions socials admirables. Llavors els qui

representint la consciència catalana serán moguts per l'humanisme, per la bondat, per aqueixos grans sentiments d'indulgencia y de generós perdó que fan grans als pobles.

No será possible que les institucions de govern catalanes sien refractaries a infiltrar bondat, pietat y justicia a l'organització social; no podrá esser que les errades individuals o socials sien objecte de repressions immediates barbres y sanguinaries, ni que les correccions posteriors sien més violències venjatives que no pas amorosa normalització social. Per aixó si ara paguem car el posseir tanta bondat individual y col·lectiva, se sent el conhort de pensar que Catalunya se cobrarà generosament al avenir, el calvari d'ara. Perqué a l'avenir de la nostra Catalunya, a la Catalunya encarnació dels nostres ideals, la síntesis representativa suprema, tindrà el caràcter normal de les consciències col·lectives no tarades y ademés la modalitat propia de la bondat catalana.

Perqué les consciències col·lectives y més les llurs representacions socials no més poden actuar serenament y bondadosament, car certs sentiments de punició, encare normals al individu son ja als temps nostres mostre d'ancestralisme si's manifesten a les síntesis socials governatives. Aquestes tenen el deure de la defensa y de la normalització de la pertorbació antisocial si 's vol, més si els pertorbadors, per inferioritat, per deliri social, cometen contrafurs, per greus que sien, les síntesis governatives hi han de respondre am l'indulgencia, am la serenitat, de la forta, fortíssima normalitat.

Aqueixa modalitat nostra, qu'ens du a l'indulgencia, a l'oblit, a no saber esser crudel, a no poder esserne, ni a sangs calentes, y molt menys a sangs fredes, es tot un abim psicològic y de sentiments, que si no n'hi traguessim cent més, tot sol justificaria la nostra voluntat per l'integral autonomia, doncs qu'es una violència centralisar en una preceptologia legal, y en una modalitat de sentiments, un poble dur, sectari y no deslliurat de crudeltats preterites y un altre poble donat a la pietat, lliberal y lluny, ben lluny, fa centuries dels sadismes governamentals.

Y bé, me plau parlar en la brevetat d'un article, d'aqueix defecte dels nostres sentiments individuals y col·lectius en aquest simpàtic periódic L'ESTIUADA perqué 's publica a la montanya del Montseny.

Montseny sempre, desde petitet m'ha semblat, qu'el mont símbol del psiquisme català es el Montseny. Munt... seny, es a dir, mont de seny: el nom ja expressa el símbol: som un poble de seny. Y mireu el de lluny o de la vora el Montseny vos apar sempre un montanya reposada, serena, forta, definitiva, inmutable. Es montanya que irradia simpatia de qualsevol banda de Catalunya que l'ovireu: us atrau y sembla qu'en ella Catalunya sia més Catalunya. Malgrat que les boires l'envoltin, encisa y se la sent dolsament misteriosa. Fa feresa més no fa gens de temor. Inspira l' respecte que fan els homes tornits, y ben vells que apar hagin viscut y més viuran eternament y que un hom creu son el verb inmortel de l'història patria. Vos acoste al Montseny y com més a la vore en sou, més la montanya vos apar atractiva y fortament bondadosa. La petjeu, pujeu, baixeu, la resseguieu per valls y serrats y fondalades y turons y sempre la trobeu més bella y més dolsament ferma y més rublerta d'exquisideses sorprendedores. Tot hi es tendrement rialler en el Montseny; no hi ha fosquedats tristes, ni ombres aturadores; el sol s'endinsa rioler y manyac per tots els recons, fins

al punt que la montanya per de lluny sembla un imponent misteri, d'aprop, vivinhi es tota claretat, encisadora bellesa y confortadora serenor. Es certament el símbol esplendorós, del nostre psiquisme y de la nostra sentimentalitat.

Per aixó aquí dalt del Montseny, que hi ha la anima de Catalunya feta montanya, he volgut dir quelcom, molt poc, comparat am lo molt que pot dirse, de la Bondat Catalana.

A dalt d'aquesta nostra montanya del Montseny, que al cim y com expressió de l'idealitat nostra que s'enlaira cap a les pureses del cel blau hi ha el TURÓ DEL HOME!

El símbol ideal coronant el símbol de l'esperit nostra. Es a dir l'Home (l'home en sentit de bondat y de perfecció, l'Home representatiu d'Humanitat) com a vertix de la nostra idealitat. L'Home ideal de l'idealitat nostra.

Que la bondat catalana sia perdurable, realitat l'ideal de Catalunya, com ho será, el Montseny, mont símbol de la Patria.

DR. MARTI Y JULIÀ.

Pera "L'Estiuada"

Ja fa temps, desde el «Diario de Girona», —quan al principi de nostres propagandes— que vaig dirigir-me a n'els estiejadors, perque tenia fe, y la segueixo tinguent encare ab més fermesa, en la immensa força moral, social y cultural, que la gent de ciutat podia desplegar a n'el camp.

Perque es un fet que les montanyes, com les ciutats, tenen la seva idiosincrasia característica, sos defectes, ses virtuts. Y la gent del pla y, millor, la gent ciutadana, al muntar a montanya, o al esbandirse per el pla, dintre les valls o vora la mar, poden, ab poch treball y, gairebé gens d'esforç, aminorar, o suprimir del tot, defectes propis del camp y de montanya y, entre ells, se trova el riu execrable del malparlar.

La ciutat amolleix y afebleix, resta les forces cert!, enerva, corromp, si voleu, destrueix, mata! Y per aixó s'imposen, pera mantenir el seu nivell biològic, dintre del constant desgaste de sa vida, aqueixes continuades riudes de sanc verge, de sanc robusta, de sanc pura, que constantment de montanya ressolen cap a ciutat, la qual ve a ser el mar, quiet o revolt, pero sempre boca oberta que tot ho traga, que tot s'ho menja, que tot ho absorbeix.

Pero la montanya, com les isardes roques que la forman o circunden, imprimeix al caràcter dels homes que la poblen, costums sanes, es veritat, pero rudimentaries, desgarrades y grolleres de forma, y la paraula que, a ciutat floreix refinada y adorant a montanya serva la puresa nadiua de la llengua, ab més puresa que en les ciutats, però mancada de formes correctes, sense sentiment artístic a voltes, ni valor educatiu, plenes, les més de les vegades de incorreccions gramaticals, culturals, socials, y religioses, que fan de la paraula de sers camperols un enfilall de renecs y fletomies, que tenen un significat, o expressen una idea, per la intenció que hi posa, al dirles, el qui parla, com expressen una idea els gestos vius y ràpids d'un mut, a qui no es dat l'us de la paraula.

Y aixó s'atempera, bon xic, per l'alenada de refinament y cultura que, encare que no vulguin, porten els de ciutat al camp, y a montanya. Y aixis com nosaltres sabem aprofitar molt bé, encare que siguem de ciutat, pera transformarlos en força, els salts d'aigua que salten de les montanyes, aprofitem també l'energia imponderable moral, cultural, civilisadora, que, en pro del

bon parlar podem desglossar els de ciutat sa y enllà al camp y a montanya, sens cap esforç tinguent, no més, un poc de voluntat y orientació, pera saber corregir llimar y suavisar les asprors y grolleries de la llengua de la gent inculte, émula de les esprors y asqueïors isardes de ses rocoses montanyes, y haurem tret de la gent inculta de montanya la plaga cultural que més els envileix y degrada, devant de Deu y dels homes, y que de veres els compromet a n'ells, y a nosaltres, devant del mon civilisat.

IVÓN L'ESCAP.

Aigua picant

No hem tingut mai la pretensió de convertir aquesta secció en un sport psicològic. La feina feta depressa, així al volar de la ploma, es un joc sencill de paraules; se converteix en quelcòm apte pera l'oblit y pera l'indulgencia si surten algunes línies que tinguin un xic de pesantor y un xic de fondo exageradament irònic. Aquels paragrafs en lletra cursiva, son tebis, son lleugers com tot lo de l'estiu. Tocan suauement el vestit vaporós d'una damisela; empró de vegades diuen un elogi y el diuen, sec, franc, pera que quedi en aquí ben gravat. Coneixiem a la Venturera Martí y la coneixiem bella, ilustrada, talentosa, prò encare no havíam pensat que pogués firmar unes lletres que son una revelació en escriure elegant, fàcil y correctíssim. Si a n'aquí hi voleu transportar una alenada de l'estiu, el nom de la Venturera Martí agraciada estiejadora, hi te d'esser avans que tot, adhuc ens volgués fer pensar ab qui seria la Lluïsa que escrivia cartes admirables a Maria de Sulterra.

Durant aquestes dugues setmanes que'n Josepet ha callat, totes les coses ens venian a la ploma pera escriure. Prò hi havia excés d'original y s'havia de deixar l'Aigua Picant, encare qu'el qu'escrivi aquestes ratlles volgués parlar, per exemple, d'aquell automòbil que plé de senyoretas anava a visitar a la Marquesa de Montsolís y als Villavechia o als del Balneari pera demanarshi un donatiu per l'estació. Visió esplèndida de bellesa que amorosa els ulls! Y la febricitat en l'adorno dels locals, per aquella memorable vetllada y per el cotillon y dels concerts selectíssims en els quals tant hi gaudeix la Carme Molist car hem pogut veure l'atenció que posa en la música interrompent fins la seva conversa ab el jove Vintró, tot aixó podia portarnos a nodrir aquesta secció de notes y apunts forsa interessants. Ara ens cal pensar ab la festa Major que va transcórrer, que mai s'ha cantat prou la bellesa d'aquels dies ab tot el seu neguit y el seu regust de cosa fàcil. Si aquí no tenim l'envelat hem de parlar de la sala que frissa y mormora prometenques d'amor y paraules passatgeres de joventut. Com un formidable anhel surt endiumenjada la noia vilatana pera pensar, no ja ab la feina quotidiana sinó ab l'alegria esquifida, si voleu, d'uns balls solemniats. Si hem parlat del envelat perqué encare no s'ha cantat a la noia endiumenjada de la vila, que te quelcòm de típic y d'inmutable? De la noia que va a la sala a ballar epilépticament y que passa ab remors de materialitat o de grandesa espiritual. Perqué després de les sardanes, d'aquest acte d'elevació pública a la plassa y d'alegria exponantia que resurt arreu y's comunica per tot el poble com una exhalació de repós magnífic, vé el ball que bo o dolent, acaba de omplenar la festa Major.

Pró desde fa dos anys, mentres l'estiu transcorreix, quelcòm de nou, envolta tota la vida d'estiu. Avans se feia retratar el militar quan sortia de l'Audiència pera admirar-se ab el seu vestit galonejat, els casats de nou al arribar a Barcelona, el tendre colegial col·locat en l'alba de la vida, el jove que acabava el batxillerat ple d'il·lusions, la fotografia tenia un regust de selecció, semblava feta pera'ls escullits. Era el militar, la parella de casats, l'estudiant, a vegades la noia enamorada: la fotografia sempre indicava un moment transcendental subgeitiu, tenia un regust de gloria y d'orgullositat. S'esperava sempre el moment trascendental; l'adolescent, quan li deïan que després de pendre la primera comunió el farien retratar, sentia ab aixó una ben-hauransa ab el futur. La fotografia era la escala de la vida.

Ara no, la màquina fotogràfica la veieu col·locada arreu. Ha perdut tot el seu encant y en la vida del estiu s'es convertida en una cosa completament injusta. No senyala moments, ni decoracions belles, senyala grups mal disposats y formes antiestètiques. Menos mal qu'ella constitueix un atractiu poderós; perquè ara, l'anada a la font vella, l'arribada del automòbil y el passeig a la pedra llarga s'acaben ab un retrat. Arreu allà ont volguen y hi trobaréu una màquina que us espera ansiosament. Estem en plé regnat de la fotografia: una simpàtica y xamosa senyoreta ens deïa que ab una tarde es va fer retratar tretze vegades: els estiuadors ja no porten un quadern d'impressions y de notes, porten una capsa plena de postals. Y enguany encara no s'anuncian per pregó públic les hores de retratar a la plassa!

JOSEPET

Recansa

Als bons companys d'estiu

Ay, quina pena vareig passar l'haver d'anar tan prest, companys... Anant ab l'auto boi contemplant cel y montanyes corrent, volant... de Sant Hilari tot lo que hi ha ab greu recansa vaig recordar. L'auto corria... semblava un llamp com un diable sens parar mai. Com mes m'anaba d'aquí allunyant jo el cor volia deixà aquí dalt. Mes aquell aire tant fresc y sa que badar feia a sa y enllà, ay! va atrapar-me distret, y es clar en eixes terres vareig deixar no el meu cor tendre (?) de quaranta anys sino'l sombrero que vaig comprar un dia a «El Siglo» per setse rals.

JOSEF ASMARATS

20 Agost 1912

La casa forta de la Espinçella en LES GUILLERIES

Tractemne de la Espinçella puix encara que no está aprop de S. Hilari, ni se sol visitar en les excursions usuals d'aquesta Vila, es un dels llocs extrems de les Guilleries y tal vegada lo més interessant dels seus monuments mitjaevals.

Al N. O. de Viladrau, no lluny del camí de ferradura de Vich, hi ha un casal fortificat, quals altes parets de tanca, de rogenca pedra d'esmolador, molt abundant en aquesta part del Montseny, te una sola entrada, que, en altre temps se tancaria ab porta caladissa, o be ab pont de balansa. A més estava defensada la predita entrada, per una quadrada torra.

Ja dintre del portal, la llarga y recta escala al descobert, de 36 graons, porta a les estancies del senyorial alberch. Dona especial ençis a la façana del edifici, la bonica finestra gòtica del segle xv. Altres finestres hi han, si fá o no fá de la mateixa época, en lo que es edifici principal. Es evident, què, construïda la casa actual en lo segle xv, resten elements y detalls de construccions precedents. En lo segon pis mateix un finestral partit, conserva dos capitells del segle xii l'hu d'ells aprofitat per la basamenta de la columna. Es de creure que formaren part del edifici anterior.

La major part dels castells y cases fortes de Catalunya se reedificaren a les darreries del segle xv, puix poch se salvaren de les grans lluytes del regnat de Joan II Sens Fé, com l'anomenaven despectivament los catalans afectes a la causa de la terra.

Les construccions secundaries del vell casal, son degudes a temps més propers: en un molt interessant rellotge de sol hi anotarem la data del 1651.

Una cova molt fonda y tancada per paret de pedra, se suposa que tou la fovea o mina, que exia a gran distancia, en lloch amagat, segons solian tenir nostres castells y cases fortes mitjaevals. Junt a ella, certa cambra de gruxudes parets (tenen dos metres de amplada) se la creu destinada a presó, rebent llum per reduhida espitllera.

Tal vegada es la part més antiga de la Espinçella, una petita iglesia dedicada al arcangel Sant Miquel, quina existencia consta en documents del segle xiii. En sa espadanya y absis semicircular, mostra lo segell dels monuments construïts dintre lo gust de la arquitectura romànica. Una cavitat subterrània en exa capella, seria la citja indispensable en tals edificis. No creem que dita construcció fós pou de glás, per més que no desconexem, que, a les darreries del segle xv y durant lo segle xvi, se introduhí la práctica de construirne y que se'n conservan alguns d'interessants en les vertents del Montseny.

No tenen la menor importancia artística dos draps de pincell moderns, de gust deplorable hont están reproduhits dos passatges de la vida de Sant Miquel dels Sants, que la tradició lliga ab la casa de la Espinçella. Una musa popular tant deplorable com les predites pintures, nos revela aquests fets. Dexamla parlar.

OCTAVA

Miquel devant la casa de Espinçella dexta aquí, ab sos companys, la felix Plana. Mes lo cel altra cosa li aconsella per medi d'una intima sobrehumana. Cridantlo apart tres angels y estrella,

li diuen ha d'esser lo que Deu mana: «Que es massa aspre Montseny per ta ignoscencia torna a Vich hon podrás fer penitencia».

Apenes ou Miquel la ordre divina, desisteix de la idea començada: obeheix, torna atrás y s'encamina ab sos companys a Vich altre vegada. Resignats a la sort que'l Cel destina, en la Guia poch antes de la entrada, tots tres lo vot renovan de puresa que en Santa Clara precehi a sa empresa.

La Espinçella com a construcció, es un hermós model, ahont se pot aprendre lo que eran, tant sots lo punt de vista de confort, com sots lo poliòrctich, nostres antigues domus o cases fortes catalanes, del segle xv al xvi pariones dels castells jurisdiccional, al temps de llur desaparició.

La roja pedra esmoladora utilisada en aquest edifici, treta del seu volt, era estimadissima en lo segle xvi y conceptuada com la millor del terme. En cert contracte per construir una casa particular a Viladrau, que porta la data del 1559 hi llegim «sis finestres de pedra despinçella, les dues ab mollura».

**

Per saber lo que vol dir Espinçella, sols nos cal analisar la paraula, passantla a son origen llatí *espinacella*. Axis com *donçella* es un diminutiu de *domina*, que equival a *dominacella*, de conssemblant manera *espinacella* resulta diminutiu de *espina*.

En la orografia d'Ausona abunda la paraula *espina*. Per no esser massa pesats retraurem tres mostres prou conegudes: lo *Coll-sa-espina*, avuy corruptament dit *Coll-suspina* cap a Moyá; lo *coll del Espinal* en lo Montseny; y *Espinalbes*, ço es *espines albes*, espines blanques, en les Guilleries que en la actualitat se sol dir *Espinelves*.

Nostre eminent filòlech Balari y Jovany, s'ha ocupat en diferents ocasions de la paraula *espina*, dient que significa «la cumbre de una montaña dispuesta en forma de caballete a manera del lomo que en medio levanta el tejado que se divide en dos alas» (*Cataluña. Orígenes históricos*, plana 71). La espina en la orografia, equival a aresta.

La casa de la Espinçella, está situada en una altura no del tot dominant, rodejada per la part posterior, d'una petita serra semicircular, rematant en aresta bastant igual y prolongada.

Resulta comprobada en nostra *Casa*, la acepció de la paraula *espina* segons la esplança Balari y Jovany.

**

La Espinçella estava construïda dintre los termes jurisdiccional del castell de Taradell, que arribaven més enllà de Viladrau.

En lo segle xiii, te já lo nom de *casa o domus* no podent arribar may a esser castell y per tant a tenir terme jurisdiccional propi.

En l'any 1290, lo Rey la tenia retinguda, restituintla a Beatriu de Torruella (R. 81, f. 198; Arx. Corona d'Aragó). Prompte passà al domini dels Vescomtes de Cabrera, senyors de tota la terra coneguda per Coll-sacabra o Cabrerés y d'alguns termes de les actuals Guilleries.

Los Vilademany senyors del castell de Taradell, volgueren possehir aquesta casa forta. Bona manera d'evitarse qüestions,

que may n'hi faltaven entre los donzells y los senyors dels termes hont radicaven ses cases, en lo segle xiii. Qüestions tant més dificultoses, quan més alts eran los propietaris de les domus. Axis es que Sanxa, vescomtesa de Cabrera, consentí en vendre a Bernat de Vilademany, la casa y honor de la Espinçella, en l'any 1299. Y una vegada venuda, trameté al batlle y homes de dita casa, la ordre de prestar lo degut sagrament y homenatge de fidelitat, al nou propietari, que era lo Senyor del castell de Taradell.

Domna Sancia Dei gracia Vicecomitissa de Capraria: Dilectis bailo et hominibus honoris de Spinzela. Salutem et dileccionem: vobis sciri facimus quod vendidimus Bernardus de Villa de magno domum et honorem nostrum de Spincella cum omnibus suis juribus. Et ideo vobis dicimus et mandamus, quatenus dictum Bernardum de Villa de magno vel cui voluerit loco sui, faciatis homagium et fidelitatem, promittatis tanquam viro domino naturali. Et super hoc vos absolvi-mus ab homagio et fidelitate et dominio quibus nobis tenemini. Datum Gerunde vii k february anno domini mccc nono. (1)

En 1301, Arnau Busquets, batlle de Espinçella per en Vilademany, rebia del remença Jaume Martí «racione illius mulieris quod obit in domo Spinzella clxxx et v solidos».

Pró mes avant los Senyors de Taradell, qui residiren a Blanes, enagenaren no pokes de les propietats rurals de la terra d'Ausona. També ho fou l'Espinçella, per quan, en 1446 la trovem pertanyent a Bernat Miralles (2).

En 1570, les de la familia Espinçella, figuren com propietaris o senyors utilis de la casa de la Espinçella, alou del Senyor de Taradell.

De la capella de Sant Miquel, com já deïam abans, les noves s'atrasen al segle xiii. Quasi be's pot dir que del segle xiii al xv, no hi havia ningú a Viladrau qui fés testament, que no dexés un llegat a Sant Miquel de la Espinçella y altre a Sant Marçal. Fins al segle xv no hi ve mentat Sant Segimon.

**

Estan lligades ab la Espinçella, no pokes rondalles y recorts de fets notables de la encontrada. Figuren en lloch primordial les dels bandolers, assenyaladament d'En Serrallonga.

Es fama que les tres cases fortes dites la Sala de Viladrau, la Espinçella y Saladeures, a Vilalleons, pertanyian a tres dels germans Serrallonga qui en totes tres solian ferse forts y resistir als enemichs.

La historia no ho ha comprovat, com tampoch la tradició mitjaeval que aném a relatar.

Los donzells d'Espinçella estaven en bandositat ab altres cavallers d'Ausona. Certament foran inacabables les lluytes dels senyors d'aquest vell Comtat, en los segles xiv, xv y xvi. Los Malla, los Cruilles y los Altarriba, figuren com a capitosts d'aquestes bandositats, durant llarch temps.

En una de tantes guerres com entre ells se tenian, caygué presoner del Donzell d'Espinçella, lo *Cavaller Blanch* famós per sa armadura y per ses malifetes.

Tancat en la presó de la Espinçella, prompte sigué, la casa, objecte dels continuats atachs dels seus subdits y amichs. Cada nou esforç que aquests feyan per guanyar dita Casa, equivalia a afegir, per part dels de dintre, una nova tortura al

(1) Aquest document porta un molt interessant segell de cera, hont la Vescomtesa Sanxa apar montada a cavall. Se conserva en lo Museu Episcopal de Vich.

(2) Axis consta del arrendament fet en 23 Octubre de 1446 per Bernat Miralles com hereu y propietari de la casa de la Espinçella a En Masvidal y En Vilar, pagesos de Vilalleons (*Manual de 1420 finis 1446*, del Arx. Parroquial de Viladrau).

Xacolata = Amatller

CASA FUNDADA L' ANY 1800

¡¡Nova creació!!

Classe «Superior» a 1 peseta la lliura de 400 grams : : : : :
 » «Selecta» a 1 y 1'25 pessetes la lliura de 400 grams : : : : :
 » Coco-Amatller (pera menjar crú) a pessetes 1'50 el paquet : : : : :

Se ven a les cases de Ultramarins y Comestibles

Noves classes especials

elaborades sols ab Cacao; Sucre, Canyella o Vainilla : : : : :
 : : : : : als preus de 1'50 y 2 pessetes lliura de 400 grams

Oficines: Carrer Manresa, 10. - Barcelona

Cavaller Blanch. Tants assalts realisaren y tants suplicis li afegiren, que, sa forta naturalesa no ho resistí y acabá ab sa existencia.

Una vegada mort, lo Cavaller Blanch, fou passejat y portat per los de la Espinçella a diferents indrets de la Casa, a fi de convenir als sitiadors de la inutilitat de llurs esforços en volerlo deslliurar.

Desde aleshores, es fama, que, lo malaventurat cavaller sol apareixer una vegada cada cent anys, en la diada en que fou mostrat als seus.

Del pavorós soterrani de la capella de Sant Miquel, ne surt lo Cavaller Blanch, armat ab capell de ferre, espasa cenyida al costat y apunyant llarga llança, montat en un corcer també blanch, y atravessa muralles, patis, parets y habitacions, passa per lo corredor y la cuyna y devalla al pis jussá, hont torna a enfonsarse per cent anys mes, en la fosca habitació del paviment de la capella.

Y al explicar-me aquest succés, m'afegíran que si ho posava en dupte tornés d'aquí a cent anys a la Espinçella y ab mos propis ulls ho podria comprobar.

FRANCESC CARRERAS Y CANDI.

Barcelona, Agost de 1912.

Impresions d'estiuèig

I

Jo, que com moltíssims d'altres, vinc a Sant Hilari pera cercar remei en ses marevelloses aigües medicinals, no puc menys qu'esmerar ver agraïment envers tan hermosa encontrada con també envers llurs naturals, que no poc s'esmeran en complir el sagrat deber d'honrosa y franca hospitalitat; agraïment fill, tal vegada, de cert egoisme, puig com a home, feble he de ser per dissort; mes al fi y al cap gratit es, y com aquesta condueix per el camí de la simpatia y fins del carinyo, no es d'estranyar me tinga ja posseït, lo que fa me dolgui en l'ànima el que encara no s'hagin portat a la pràctica algunes esmenes, a mon entendre necessaries, car jo desitjaria que la població fos envejat espill que reproduís imatges perfectes.

Sant Hilari sent, Sant Hilari aima el progrés, Sant Hilari frisa per gaudir els beneficis de la civilització y de la ciencia modernes, o quin efecte facilita per sa part l'obra dels sabis que venen a estudiar sageologia, sa forma y sa flora; la seva historia y els seus monuments arqueològics; els hilariens tenen en projecte la formació d'una colecció zoològica y l'implantació d'una estació metereològica, ideals tots ells grans puig son del domini del saber profund; mes, no es just, no's fa necessari completar el quadro amb un marc adequat? Indubtablement que si.

Com el marc no ha d'esser mai lo més remarcable del conjunt, si be li es indispensable, convindria reunir tot quan sembli petit o secundari pera formar-lo y presentar l'obra ben acabada.

Algú podria objectar que no val la pena d'atendre certes futeses, en quin cas diriem que, tot y admeten com a futeses lo que verament no ho son, les futeses fan la perfecció, y la perfecció no es cap futese.

Les remarques que jo crec haver fet al trobar-me entre vosaltres, no son exclusives, puig segons he deduit de converses sostingudes amb altres persones, també forasteres, aquestes han rebut iguals o semblants impresions a les meves, que, al comentar-les, comparaban amb les que habien sentit al visitar diferents països, car avui, més que mai, se pot dir del home (en el bon sentit de la paraula) qu'es una bala de vidre, puig les exigencies de la vida moderna y la dels negocis de nostra època la fan rodolar per tot el mon, poguent, amb aital motiu, apreciar y envejar manifestacions que per sí voldria.

Es d'esperar, y aixís ho desitjo, sia portada a feliç terme la tasca amb tan delit escomesa; mes com ella ha d'esser obra de conjunt, no deuran menyspreuar-se certs factors verament indispensables y que avui se tenen quelcom oblidats, en perjudici de la comarca, ja que aquesta ha d'esser la primera sobre quina recauran els bons resultats per son caràcter purament agrícola.

Dels beneficis que'ls aucells reportan a l'agricultura no'n parlarem pas, puig han de ser coneguts de tot pagés, mes si algun ho ignorés, bastará se prengui la molestia, no d'estudiar la qüestió, sino tant sols de fixarse en ella pera veure com els governs y les entitats agrícoles de totes les nacions aimants de sa riquesa y de llur poderio la han esbrinada tant bé que han lograt demostrar l'utilitat insubstituïble de les aus, no havent quedat Espanya resagada en aquest punt, que bones lleis ha promulgat sobre el mateix, y si els resultats no son qual deuria, més es culpa dels governats que dels governants. Cada cosa en son lloc.

No ens endinsem en noves digresions y anem al cas que avui ens ocupa.

Les impresions d'estiuèig son bones unes y..... tristes les altres; no vull dir desagradables.

De les primeres, la més simpática, la més important, es la disminució que's nota en els aucells cegos, no sentint aquells cants qu'omplenaban l'espai de queixes y condols, puig cap altre efecte produïen en el cor de les persones de nobles sentiments, essent preferible la muda eloqüència del bon sentit a la proclamació en alta veu de una costum que no pot admetre excuses ni atenuants, venin, com a conseqüència immediata, la supressió dels dits certaments aucellístics, avui dia desterrats de tots els països civilsats, per ser pràctiques que no estan gens en armonia amb la cultura de nostres dies. Es aquest un fet que per sí sol mereix un aplauso especial que de tot cor donem sensa reserva.

Cal citar ademés com a fets aïllats que'ls fills de D. Ramón Torrent recullen un aucell qu'esmaperdut se posá un capvespre a la barana del balcó de casa seva, pera deslliurar-lo l'endemà, deixant anés a habitar l'ambient que li es propi para el compliment de llur missió.

Altre dia, D. Marius Vergé, recullia també un aucell novell que desde el niu havia caigut a la plassa, depositant-lo sobre la taulada de la casa propietat de la familia Pernau, aont se comprová que fou nodrit per llurs pares, salvant-se de la mort y quedant un defensor més del pagés.

S'ha observat al ensemps que una de les caballeries dedicada a serveis públics, es enguany tractada amb major consideració puig no s'ha vist fos maltractada ni que tampoc portés tralla'l seu conductor.

Tots els fets esmentats diuen molt en favor de la població y gustosos ho publicuem en alta veu pera satisfacció dels interessats y als endressems nostre agraïment.

FREDERIC WYNN

11 de Setembre de 1714

Memorable data que tots els catalans deuria mantenir innesborrable en la ment y en el cor; puig que fou en aquesta diada el darrer setí que determiná la pèrdua definitiva de les llibertats de Catalunya!

Peró no s'acabá encare la guerra contra Patria al 11 de Setembre de 1714, sino que perdura y's manifesta en tots els ordres de la vida catalana.

Per aixó precisa que'ls veraders catalanistes lluitem ardidament propagant y defensant els nostres ideals sense febleses ni transigencies, fins a lograr la catalanisació dels catalans, deixant de banda les lluites intestines de la política.

Per aixó, doncs, els catalanistes d'Arbucias, proposém als companys de Sant Hilari, Viladrau, Santa Coloma de Farnés, Hostalrich y demés pobles de la comarca el següent acte de Solidaritat Catalanista.

El dia 11 del prop-vinent Setembre podrien anar junts els representants de cada un d'aquets pobles, a rendir homenatge al màrtre de les llibertats catalanes En Rafel de Casanovas oferintli cada un una corona o ram de flors ab una llassada y una inscripció.

Aixó es lo que'ns permetém aconsellar als nostres companys en patria catalana segurs de que'ns secundarán entusiásticament.

Aixís demostrarem tots plegats, que al redós d'aquest bell y altiu Montseny no hi poden res les ponentades pestilentes del oportunisme enviscat y fastigós que s'encon-

mana del contacte ab certs elements forasters.

JOSEP CLAPÉS SUREDA.

J. M.ª CORTADA DE PRAT GIBERT.

Arbucias, 27-8-12.

NOTA. Com ja's pot suposar seria difícilots anar expresament a Barcelona, advertim als companys que poden delegar als seus amics catalanistes residents a la capi-

La Assamblea de Tarragona

L'honorable «Unió Catalanista», l'entitat-mare del catalanisme militant, activa els treballs preparatoris de l'Assamblea que té projectat reunir a Tarragona, durant un dels dies de la tardor vinenta.

La celebració d'aquesta Assamblea voldriem que obtingués gran ressonancia y que fos, també, d'immensa transcendencia, pera el moviment nacional de Catalunya. Aquestes ressonancia y transcendencia, sols podrá adquirirles si a ella hi concorren tots els diferents estols, que, ab variants polítiques y socials, se nodreixen de la savia vivificant dels principis del Catalanisme que obligan a dirigir totes les actuacions vers la reivindicació dels drets imprescriptibles de Catalunya com a nacionalitat que, per l'històric y la realitat actual, ha de desenrotllarse lliurement autònoma en la vida del Estat espanyol, del qual n'es part integrant, no per dret de conquesta, ni ab caràcter de subordinació, sino en virtut d'unions personals dels monarques y en atenció a la situació geogràfica dels pobles peninsulars.

Per aixó era gran nostre alegria, quan en els comensaments de l'organització de l'Assamblea, veiem que en la Comissió organitzadora hi eran dignament representades els matissos més característichs del Catalanisme, aixís com fonda tou la nostra pena quan els representants de la «Lliga Regionalista» a causa de lamentables campanyes, opinaren que, decorosament, devien separarse de la Comissió, desentenentse l'entitat qu'ells representaven de concorrer a l'Assamblea.

Encare que, per part d'alguns elements continuhi, desgraciadament, la seva obsessió y la seva deria, contra la tasca que patriòticament realisa la «Lliga», com si en la seva actuació hagués desmentit mai la seva significació catalanista, actuació que sols pot esser combatuda, en qüestió de procediments, a causa dels diferents punts de vista, baix els quals pot estimarse més probable la consecució dels nostres ideals; no obstant, nosaltres creiem que la «Lliga Regionalista» sabrá sacrificar l'amor propi que pogués tenir, y devant de l'imminenta celebració de l'Assamblea y atenent al bé que del acert en els seus acorts pot devenir pera el Catalanisme, ab els seus homes eminents al devant, concurrer a l'Assamblea de Tarragona, tal com aixís ho ha acordat una entitat adherida a la seva política, el «Centre Catalanista de Girona y sa comarca», qui, a n'aquest fi, ha designat ja els delegats local y comarcals que han d'assistir a Tarragona, ont deu presentarse, unit y compacte, l'estol llibertador del Catalanisme, que maniobrant en distints cosos d'exèrcit, se presentí ab formidable penyora de victoria, enfront dels enemics exteriors y interiors de la Renaixensa Catalana.

El Catalanisme en la seva marxa ascensional y expansiva, ha perdut en intensitat lo que ha guanyat en extensió, y per aixó, are, precisa intensificar fonament l'extensió adquirida pel Catalanisme y aixamplar la seva extensió més y més, cada dia, fins qu'esdevingui triomfanta la seva bandera. Obligat el Catalanisme, a causa d'aqueixa extensió adquirida, a intervenir en la política menuda y electoral, que tant podrida y desprestigiada está a Espanya, ha hagut de semblarne tarada, també, la seva política e impurificada, a voltes, la puresa del ideal. D'aquí la necessitat grandíssima de l'existencia d'una entitat superior que, contenint dintre seu les distintes modalitats del Catalanisme, conservi, neta de tota taca, la puresa del ideal y estigui sempre amatenta

tal encomanantlos la adquisició de la corona y les cintes y confiantlos també l'anar-la a colocar als peus de l'estatua del nostre Casanovas. Cuidantse únicament els organitzadors de cada població, d'omplir la llista de subscripció pera sufragar els gastos, quin sobrant, en cas d'habernhi, podria entregarse a la Associació Protectora d'Ensenyansa Catalana.

El lloc ont podrien reunir-se els delegats d'aquesta comarca es a la «Unió Catalanista», carrer Nou de la Rambla, número 4.

pera corregir les derivacions que poguessin sofrirse.

A n'aquest objecte ha d'encaminar les seves tasques l'Assamblea de Tarragona. Enfortir y consolidar l'«Unió Catalanista» com a entitat capdalt del Nacionalisme català, dessota de qual bandera s'hi arreglarien tots els estols catalanistes, units en lo essencial del ideal, separats en els procediments pera alcançar-lo, constituint l'«Unió» el partit nacional de Catalunya, posseïdor del programa mínim, pel qual han de lluitar sempre, a totes hores, en acció conjunta, totes les forces collectives de Catalunya, que per demunt de tota preferencia social o política, siguin catalanes.

D'aquesta manera, a mida qu'els distints estols patriòtics lluitarien per Catalunya, extenent a totes les modalitats del pensament català, l'influencia dels ideals catalanistes, l'«Unió», dins la qual aquells estols actuarien, atenta no més al seu objectiu capdalt, deslligada de tota política, realitzaria la seva tasca catalanitzadora, intensificant el sentiment catalanista en les intelligencies guanyades al enemic, o al indiferentisme suïcida.

Es evident la necessitat imprescindible que hi ha de predicar constantment, ab fervor apostòlic, la causa santa del Catalanisme, perque, no obstant el terror guanyat, molt manca a conquerir, car molts son encare, els catalans, qui no tenen conciencia plena del qui son y dels drets que Catalunya té a viure aquella vida plètòrica que li somnien els enamorats de la patria.

D'un perill molt gros hem de lluitar nos y es precisament de la massa extensió del sentiment descentralisador que les predríques catalanistes ha infundit en tots els estaments polítics y que ha fet que aquests hagin posat en llur programa el regionalisme, pero un regionalisme restringit y migrat, sense comprensió sencera y cabal dels fonaments científics irrefutables del nacionalisme català.

Per aixó, per no haver capít, un gran contingent dels nostres compatriotes, el veritable contingut de les reivindicacions catalanes, es que persisteixen encare, ab gran nombre d'afiliats: un partit lerrouxista y se forman nous partits republicans, lligats a politics centralistes; y existeixen nuclis d'homes—y lo qu'es més incomprensible, de joves—qui actuen en els partits centralistes governamentals y se presenta orgullós y provocador el partit jaumista, apoiat en un regionalisme que, si está escrit en el seu programa, no es virtut en la seva actuació, ni el senten els seus capítosts y que sols serveix pera desvirtuar y empètir l'acció integral del Catalanisme.

Molts crims de lesa patria se cometen en nostra Catalunya, per faltarli una activa y feconda propaganda catalanista, ab la qual, certament, que no existiria tanta ignorancia del nostre Dret secular, tant de desconeixement de la nostra gloriosa Historia, ni tantes postergacions de la Llengua Catalana, l'esperit vital de la Rassa Catalana.

Molt trigarán a ser realitats viventes, en el nostre poble, la substantivitat del nostre Dret imperant en tota Catalunya, la cooficialitat de la Llengua Catalana; l'ensenyansa en les escoles de la Llengua, Historia y Geografia catalanes, escoles en les quals se conreui en els cors dels infants, sagrat amor a la Patria Catalana; l'autonomia administrativa y la política de la regió; la reintegració de Catalunya a la seva Personalitat nacional, mentres els catalans ens mantinguem dividits, enamorats d'altres qüestions previes que no sigui Catalunya.

Bona prova n'hem tingut de que sols

consequirà Catalunya lo que de dret li pertoca, per l'acció unida de tots els catalans ab la primera victòria guanyada en la discussió de la Mancomunitat. Catalunya ha d'esser una en aspiracions reivindicadores y en actuació; y aquesta acció conjunta ha de representarla un organisme superior. Aquest organisme pot esser l'«Unió Catalana», en la qual han d'ingressarhi totes les col·lectivitats y els individus, qualsevulla que siguin llurs preferències polítiques y socials, ja que, el triomf dels principis catalanistes, ha d'esser base segura per a l'implantació racional dels altres ideals que germinin en les seves intel·ligències y no dreixin els seus cors.

Veus aquí la tasca dels catalanistes: Fer obra apostòlica entre els catalans, fins qu'el Catalanisme domini en l'intel·ligència y la voluntat de tots ells. Aquell dia haurà triomfat Catalunya.

Ab aquest desitj han d'estar representats a l'Assamblea de Tarragona tots els partits catalanistes. Que s'acabin d'una vegada totes les divisions entre els fills predilectes de la Mare Patria. Que allí hi siguin tots, sense que ningú s'atreveixi a donar ni negar patent de Catalanisme. Que sols una aspiració abrui els seus cors: Treballar per Catalunya.

JAUME BOSACOMA

Girona

De Folk-lore

Fins aont arriba l'astúcia de la guineu

Era un temps en que tots els masovers anaven de revolta; a Can Furmiga del Sobirà en una quinzena perderen onze caps de viram, a Muntalt en cosa de tres setmanes disset, al Solà fins les lloques els varen desaparèixer; tot el sot de Santa Margarita anava de tràfec.

Aqueix era l'enraonament que tenien homes y dones tot retirant a les seves cases quan venien del Aplec del Padró; havien ja passat la casa nova de Muntalt quan s'hi ajuntà l'avi del molí d'en Villaret enganant per: «Deu vos guart» un crit de... «¡Ja estem salvats! ¡ja l'hem agafada! ¡ja tenim al lladre! ¡ja tenim al malvat qu'ens ha fet perdre tantes estones de dormir y estalviar tantes dotzenes d'ous—vull dirho: valtes ja sou reservats, la jove tot aquest temps m'ha fet estalviar l'ou de les sopes—posant-se a mitja veu y assenyalant que no fessen escaraballs, els destria per peces menudes lo que va passar an ell, al seu hereu y al net (aquest no tenia mes enllà de setze anys) aquella matinada.

Aixís començà: «Feia ja set o vuit nits que paravem tres braons, tans com ne teníem, quan aqueix matí al aixecarse el noi sento crits de ¡pare! ¡no! correu! veniu! ¡porta un garrot!—Jo si qu'agafó un mànec d'aixada y de dret als crits y... vaig quedar parat al veure aquella bestiassa! era grossa! ja fe qu'era grossa de debó! ¡ho! y mascle per mes senyes! y com de eremats n'estavem tots y molt... ¡ara figureuse que ab onze dies quinze virams ja més d'una per dia! ont s'es vist mai deumar d'aquesta manera! La guilla estirava d'allò més per desferse y jo que si sens encomanarme a Deu ni al diable, ventali garrotada y d'aquella un altre, y un altre, ja havia rebut la tercera quan el noi me diu «pare, deume! bastó si's plau, me sembla que no'ls hi clavau gaire fortes» l'agafa y patataf... patataf... patataf... ni clava, fins a só de mort. Quan me creia que ja havia acabat cridà al net dient: «Noi porta 'l ganivet que no vui que sen burli, tu n'ho saps encare que les guineus saben fer el mort; no te n'escapars no, ara si que moriràs a les meves mans!—Ja li clavaré jo, pare, diu l'herenet—Clàvali, clàvali, sense por, que ja es morta ja; empró clàvali tot no fos cas... s'en conten tantes d'aquesta mala bestia! El noi li clava per tres voltes el ganivet y... au... ara, a fer el clot.

Tantost fou el clot fet, la tirarem dintre sens que la bestia fes cap mena de moviment; casi estava ja mitj colgada quan l'hereuet diu a son pare: «Què no ho veu que colga 'l braó?—Caratssus, si no se'l que'm passa, no n'havia pres esment, noi; no me'n havia infundat, corre, treuel». Saltà'l noiет dintre'l sot, afluiu la molla y li treu el braó.

Tréuerli y botar la guilla a fora fou tot hù, apreta correr y en un santi-amén desaparegué la bestia. Nosaltres no cal pas dirho com quedarem, badán, si, badán!; badán de debó, ab la vista fitada cap allà ont havia fugit la guilla, sens esma per mourens, aixís quedarem llarga estona, sens badá boca; feia un quart que allò havia passat y encara ens semblava véuerla correr. Les raons que tinguérem no vull dirloshi, sols diré com la mestressa ens rebé.

—Sembla que veniu d'un enterro de debó? Què us ha passat qu'esteu tan tristos?

—Ca, res, Lores, res; y si aqueix enterro sembla de debó es perque ha estat de per riurer. Veritat pare?

—Si, veritat... veritat... veritat...

ANTONI MONTAÑOLA.

Permeteume

A les simpàtiques senyorettes Montret, Pòlit, Cusils, Casas (A y M), Fuster, Martí, Casals, Company, Lopez, Molist, Rivera y Pascual.

Permeteume amables, tendres y belles senyorettes, que us dediqui unes quantes ratlles per dirvos que sou acreedores de la meua admiració y dignes del general aplauso, per vostra espontànea, altruista y desinteressada cooperació en formar part de la Comissió recaudadora de fondos per la creació d'un Observatori Meteorològic a n'aquesta vila.

No podia estar la Redacció de L' ESTIUADA més acertada en escullir el personal representatiu de les seves aspiracions científiques.

A la vostra joventut y hermosura se deu l'èxit de la subscripció.

Estaba encantat veientvos corre d'aquí a n'allà alegres y sonrientes cercant soscriptors.

Ningú resistia vostres requeriments. Desde el més encopetat al més hùmil, vos obrien el portamonedes y entregaban diners. ¡Quina satisfacció!

¿Y la vetllada? Els espectadors, sense distinció d'edats ni sexe, acudiren a contemplarvos y arrodonían vostre missió.

Y ¿sabeu lo que jo admiraba més de vosaltres? Era la nota de despreocupació que donabau en aquells moments.

Si, perque ereu ¡tretse!—dotsena de frare—y cap de vosaltres va esporuguirse, cap va deixar de formar, a cap va fer mella el supersticiós número 13.

¿Y el dia de la celebració de tal vetllada?

¡Un dimars!!

¿Y quin èxit! ¿eh?

Be, senyorettes, mol rebé.

Aixís ha de ser la dona moderna. Aixís la comprenc jo.

Visqueu molts anys, continueu per aital camí y presteu sempre vostre concurs en actes com aquestos sense mirar mai enrera.

PERE SERRACANTA

L'Observatori hilariene (1)

La Redacció del simpàtic setmanari L' ESTIUADA ha capít una idea magnífica y vol portarla a la realitació.

Consisteix aquesta idea en reunir els diners necessaris per aixecar, en aquesta aixerida y frescal vila, un Observatori Meteorològic.

Aplaudeixo de tot cor aital iniciativa y desde aquí excitó a tota la colonia perque secundi els ideals dels redactors de L' ESTIUADA.

Tots els entusiastes de les grans obres, tots els aimants del Progrés, tenen d'associarhi aixís com també els enamorats de les aigües y clima d'aquesta localitat. Ningú deu fallarhi.

¿Vostés saben lo que guanyarán?

¿No veulluman lo que succehirá quan la vila de Sant Hilari estiga dotada del mentat Observatori? Fichsinshi bé, y prenguin nota.

Hi ha un Sindicat de banquers suecs que pensa transformá per complet el modo d'esser de Sant Hilari, al objecte de desenvolupar el negoci d'esclops en gran escala, perque ells, allà, acaban la fusta.

Pensan establir un ferro-carril aéreo que desde Breda pujará a qui dalt en menos de tretse minuts.

Portarán als forasters per 65 centims ida y vuelta. Per les criatures, didas, nyinyeras y gent de la vila farán preus excepcionals. Les senyores massa desenvolupades y els senyors corpulents y barriguts, com per exemple el se-

(1) Treball humoristic lilegit en la vetllada del dia 20, d'aquest mes.

nyor Però, el Sr. Pi y altres pagarán per excés de pés una tarifa especial. Els mundos y equipajes no pagarán res.

D'aquesta manera desapareixeran els autos de la Companyia, els de la Competencia, els de la Contra-competencia y... la Recontra-competencia de 'n Ximeno.

Montarán un Hotel grandios que per 1'90 ptas. farán la vida, incluit el rentar y planchar la roba.

Edificaran varis chalets per los alrededores, que llogarán per módics preus. Se susurra que 'l preu variarà entre 18 y 71 ptes. per temporada.

Además, arrendarán els manantials de la Font Picant y regalarán l'aigua a tothom. Farán grans rebaixes als que la vulguin a domicili.

¿Se pot demanar mes?

A mes d'aquestes ventatjes econòmiques, encare s'en disfrutaran d'altres de caràcter higiènic.

Quan en l'Observatori funcionin els aparells sismografos, o sis-micos, llavors, el benestar serà general.

Les senyores grosses podrán anar sense cotilla; els marits no faltarán a ses respectives mullers y vice-versa; modifcarán el génit les mamás polítiques; els promesos podran festejar lliurement, sense guardians; y la quitxalla no jugará al foot bal per les classes.

Els carrers de Sant Hilari no seran costaruts y estarán nets; els arbres del Passeig de la Font Vella no 'ls espurgaran mai a fi de que els transeunts tinguin forsa sombra; el rellotje del Campanar marcará bé les hores, y les campanes no tocarán més a morts, ni a mal temps per no alarmar als habitants; el tocinos no transitarán per tot arreu, pues, els farán coralls en paratjes-lluny de la població, que aromatizaran ab aigua de Colonia de Orive; els homes dels carros de la netadat pública serán amables y pujarán a recullir la bruticia a domicili; aboliran el cos de Serenos y posaran un vigilant a cada carrer.

¡Ah! y la mainada dels barris del Hospital y del Serrat no pidolarán, ni cantarán aquella cansó. ¿Saben?

Els metjes recepcarán de franc y els farmacéuticos entregaran gratis les medecines.

Desapareixerá la boira y el clima serà sec.

Sota a can Jové hi montarán un criadero de tunyinas, anguilas, peixos palos, llusos y burrets; y un vivero de musclos, ostres y llagostes alimentats per l'aigua del Pico-pico.

Pels carrers hi colocaran vistoses gabies ab aucells de totes menes. En unes hi posaran rosinyols, canaris y periquitos, per alegrar els oídos; y a les altres hi colocaran papagais, cacúas y lloros per recreo de la vista.

El Jaumet del flaviol li canviarán l'instrument per antiquat. En endevant tocará el clarinet.

Establiran unes ulleres de gran alçans, perque sense moures de la vila se pugui veure Santa Fé, El Niño de Praga, El Padró y... las formigues de Sant Miquel.

Posarán para-rayos a totes les cases; para-caidas al Salt de Güalba; para-granissos pe'ls camps; y pares-pedassos per arreglar les diferències dels del poble y dels forasters.

Suprimiran els bancs y balancins dels hotels y els substituiran per hamacas.

Modifcarán la platea de la concorreuda Font Vella y perque no se senti l'humitat l'al·fombrarán de serradures de suro, y el servei de les taules correrá a càrrec de aixeridas y guapes camareres. Una orquesta de tsiganes distraurá als concurrents.

Fins el Xicus al·fombrará la Sala d'espectacles perque la concurrencia puga sentir millor els putxinel·lis.

En una paraula, la vila de Sant Hilari quedarà convertida en una Sucursal del Paradís.

Dit está, que ab tants atractius e higiene la concurrencia serà nombrosa. Mitj Europa y dugues terceres parts d'América, acudiran aquí. No 'ns podrem bellugar d'empentes.

Me sembla que ningú 's farà el sort, que tothom secundará la iniciativa de L' ESTIUADA.

Els que m'escollten que siguin els cap-devantera, els portaveus y els millors propagandistes de aital millora.

No m'fassin quedar malsament. ¿Oy que no m'hi farán quedar? He dit.

PERE SERRACANTA.

Sant Hilari 20 Agost 1912

FANTASIES D'ISTIU

Parla un bigoti

He sigut sempre volgut y ben rebut del jovent per contribuí a hermojejá sa figura, mes avui me toca fer historia per haver sigut víctima del capritxo d'un jove elegant y ben plantat, no dic guapo després de lo ocorregut, dec dirli de estranya figura.

Gran fou ma alegrí el dia que deixá de passar l'afilat tall de la navaja per el llavi de dalt o sigui sota 'l nas que era mon domicili. El jove a totes hores se contemplaba davant el mirall com jo sortia a la llum per ser el seu somni daurat que jo ja fos gran per contribuí a hermojejá sa esbelta figura.

Durant els anys que m'ha mantingut han passat per davant meu bons menjars,

riques begudes de vins saborosos, bons licors y rics xampanyes, quans perfums de bons habanos havia rebut y quantes mans ab mi eran apretades al ser per ell besades y quantes cares de grisetes y nenes bufones habían sigut petonejades apretantme sobre ses galletes. Quantes conversacions amoroses havia jo sentit y quants ays dolorosos havia sofert. De diversions ab teatres, balls passeigs y salons d'hotels havia presenciati un sens fi y d'enterros y funerals altres tants y com ell era d'un gust refinat sempre estaba al costat de les nenes més boniques, les que ell contemplaba y jo me recreaba mirantles al estar devant d'elles.

Jo, que durant el temps que ab ell he fet vida havia procurat sempre complaure conservant posicions estranyes unes per la moda y altres per capritxo y quants sofriments havia jo sofert ab els malehitis ferros calents que per ferme guardá certa posició el barbé contribuía a donarme torment y alguna vegada sens compassió ab unes estisores me feya coneixe retallant part dels meus extrems y lo ingrat ab un cop de genit, no propi del seu temperament calmos va decretá ma mort, no permetent que el barbé fos el butxi, ell sens compassió va voler darse el gust d'arresá ma existencia. posantme sobre un drap com si fos una caixa mortuoria, tirantme dintre un cova ple de draps bruts plens d'oli y sales de fonda, que per cert vaig quedar ben lluit; lo relatat tingué lloc el dimars 20 d'agost, sobre les onse del mati en un Hotel de la vila de Sant Hilari. No acaba aquí, ja veuréu lo que m'va passá. L'endemá me posaren sobre la pedra rentadora d'un safreix y una maleida criada, no se si de Santa Coloma o de ont, ab una fusta comensá a dar-me cops furiosos y després per fi de festa me ficaren dintre un cubell y ab llexiu y aigua bullenta sofrí els més horrorosos torments que ocasionaren una descomposició per ja mai més pogué servir per adorná la cara de algunaltre figura.

Desde l'altre barri he tingut noticia que després de ma mort, el jove se presentá davant les camareres de Santa Coloma, cuiné de la provincia de Tarragona, sota cuiné, según cambé y el sereno els tres sense cédula que acreditá sa naturalesa, al senyor Miquel y sa hermosa filla, de Barcelona, tots en primer terme, com també als concurrents del Hotel, que per cert diu que fou el plat del dia, doncs tots, enterament tots, quedaren conmoguts y entristits, per més que reian com quan un cau, de la cara que en aquell moment feia sens estar jo present en les boniques y ben tirades ratlles o contorns de la seva bonica cara y en tant deu ser veritat que cada moment se contempla davant el mirall, se posa trist donant a comprendre que sa tristesa es deguda al arrepenitment del acte que contra mi, sens culpa ni pecat, va contraure el dimars 20 del present a les onse del mati y ab seguretat que més de una vegada arrepenit haurá pensat:

Si els penedit poguessin torná a Roma...

A.

Recordes?

—Ha passat molt de temps... Quant? Ni jo ho sé. Però era un jardí, dessota d'un rosé y mentres les paraules de l'amor escoltava una rosa vermella lentament desfullaves, recordes?

—No ho recordo...

—Poc a poc desgranaven els llavis el tresor de l'anell infinit que niava en el cor, el jardí era quiét, la tarde era propicia l'oratje suaument bressava una carícia, recordes?

—No ho recordo...

—El sol era a ponent y els núvols enrogia arren hi havia un perfum d'ignota melangia, demunt l'aigua tranquila de l'estany tremolós deien el seu colòqui romàntic unes flors, recordes?

—No ho recordo...

—Sortint d'un càlzer roig va brunzir una abella, va obrirse en un somris una boca vermella un'altra boca encesa va sospirar amb passió y varen acostarse... y va soná un petó, recordes?

—Si, ho recordo!

ALBERT DE QUINTANA.

Notes geològiques

¿Y son molt antics els terrenys de que tractem? O sia ¿fa molt temps qu'aparegueren? Pera poguer asolir una idea clara sobre aquest assumpte, cal tenir present que la mida del temps transcorregut en cada una de les èpoques geològiques, o sia de les diferents façes per les que els geolecs consideren qu'ha passat la terra, no es la qu'en serveix avui pera medirlho: els anys son mida massa petita ab relació ab els llargs períodes de temps que's considera van esser necessaris pera els diferents estats per els que passà la terra, com pera les diferents transformacions que ha sofert: ademés de que, pera comptar per anys, es necessari un punt cert de partida, desd'el qu'es comenshi el compte y tractantse de la vida de la terra no es possible obtenirlho: l'home, avui y probablement sempre, ignorará quan vá comensar aquella ab relació ab el temps. Se pot, doncs, dividir l'història de la terra en dos períodes, molt desiguals en duració; el primer desde que comensà a formarse fins a l'aparició del home; el segon desde aquesta a avui: es impossible concretar la duració en temps, del primer; en quan el segon, si bé no es possible assegurar ab certesa els anys que compte, principalment per lo que fa referència a n'els primers temps, se pot formar una idea no molt precisa y certa, empró qu'apareix ab certs límits de temps. Segurament qu'en els llegidors d'aquestes *Notes* s'els ocurrirá en aquest punt la pregunta: ¿cóm es possible qu'els geolecs puguin sapiguer o assegurar ab tanta certesa aquets y altres fets que l'home no ha pogut presenciar? La resposta es molt senzilla y satisfés per complert. La Geologia actualment se basa en la hipotesis de que: *Els fenòmens qu'han succehit en la terra en les diferents èpoques geològiques, son similars als que hi succeixen avui; y que les forces que hi obren avui, son de la mateixa natura que les que hi obraven abans, podent haver cambiat sols d'intensitat.* Estudiand, doncs, lo que avui passa sobre la terra y l'espai de temps qu'es necessita pera verificarse una transformació o fenòmen, se dedueix lo que passà avans.

Com tothom sap, no tots els terrenys son *eruptius*, com aquets de Sant Hilari, sino que hi ha també els *eruptius* volcànics que ab els anteriors formen un grup; y que, com se compren, per el seu origen, son els que ab menor quantitat se troban, constituint la terra ferma: aquesta está formada casi en sa totalitat, per els terrenys dits *sedimentaris* y els *metamòrfics*: Els *sedimentaris*, argilosos y calisos, s'han format als fons dels mars y llocs per haverhi sigut arrastrats per els rius y demés corrents d'aigua, els components de les terres properes y per la sedimentació de les substancies que les aigües d'aquelles contenian en dissolució, enlairats despres: els *metamòrfics* no son mes qu'els *sedimentaris* transformats per les presions y temperatura sofertes per aquells, al produhirse els moviments tectònics; com exemple citarem les *piçarras* en totes ses varietats. En els terrenys *sedimentaris* y *metamòrfics* es, naturalment aont se troban els fòssils; o sia, animals o plantes petrificades, o el seu motllo, quan desaparegué sa part orgànica. Y per lo tant aquets terrenys son els que han servit y serveixen pera estudiar l'història de la terra, esent, com se diu, les pàgines en les que está asentada, quines lletres son els fòssils. L'existència d'aquets s'explica, no solsament per ser els habitants de les aigües en quins fondals se formaren els terrenys en els qu'es troben, sino perque ab la terra arrastrada cap ab ells, per els rius, hi anaren barrejats animal y plantes que vivian en els continents d'aont aquells provenien. Estudiand l'organisme de dits fòssils, es clar qu'es pot deduhir les condicions en que vivian y per lo tant la temperatura y demés circumstancies del medi en que se desenrotllaven, o sia de les aigües o terrenys en que vivian.

La Geologia estableix cinc grans divisions, les *eras*: aquestes les divideix en *períodes* y aquets en diferents *pisos*. No intentaré l'estudi, ni sisquera la descripció de quelquna, puig que no es aquet l'objecte d'aquestes notes; y solsament indicaré qu'es caracterican per la composició especial dels terrenys que les formen y principal-

ment per els fòssils qu'en ells s'hi troben. Les *eras* son: la *primitiva*, en quins terrenys no s'han trobat restos fòssils; se creu, doncs que les condicions de temperatura y demés que regnaren no permeté l'existència de la vida orgànica; la *primaria*, en ella, desde el seu comensament se troben indicis clars d'existència de vida orgànica, apareixen els primers fòssils; la *secundaria*, la *terciaria* y la *cuaternaria*, aquesta caracterizada per l'aparició del home; puig que, fins are al menys, l'home terciari es un mito. L'era *primaria* compren els períodes *precambriac*, *siluric*, *devonic*, *carbonic* y *permic*; la *secundaria* els *triasic*, *jurassic* y *cretacic*; y la *terciaria* els *eocenic*, *oligocenic*, *miocenic* y *pliocenic*; venint després la *cuaternaria* que continua encar avui. No a tot arreu se troban superposats en el ordre indicat aquets diferents terrenys, sino qu'en quelques llocs se troben ab ordre invertit efecte de moviments ocorreguts; en altres n'hi manquen quelquns, per habern'he estat enlairats uns, mentres en els fons de les aigües se formaben els posteriors; y en altres per haberlos fet desapareixen y l'erosió.

Hi ha llocs aont el gruix d'aquets terrenys es molt gran; de milers de metres; aixins el distingit geolec en Lluís M. Vidal calcula qu'el terreny *triasic* te en alguns llocs de Catalunya uns 3,000 metres de gruix. Y els sers que hi visqueren, deduhit dels restos que d'ells se troban, van esser innumbrables; fets abdós que proban l'immensitat de temps que fou necessari pera la formació d'aquells y desenrotlló dels últims. Fixemse en que continuament les aigües corrents van aportant als fons dels mars y llocs actuals el producte del seu treball de disgregació dels terrenys per aont passen y després d'anys y anys dificilment s'aprecia el gruix de terrenys sedimentaris qu'es van formant en els seus fondals. Desde que la humanitat te consciència de sa vida les especies de sers vivens que poblen la terra casi han sigut les mateixes, poques han desaparegut; y en la successió de façes per les que ha passat la terra, se veuen succehir una munió immensa d'especies, qu'apareixen, se desenrotllen de una manera extraordinaria en quantitat y qualitat y desapareixen pera donar lloc a l'aparició d'altres noves que segueixen el maix camí. Tots sabem qu'el carbó de pedra que s'ha gasat fins are y el qu'es va extrayent de les profunditats de la terra y les quantitats immenses qu'encar indubtablement restan soterrades, no son mes que vegetals que un jorn hermozejaren la terra ab sa verdor y elegantes formes, principalment en el període *carbonic*; però formarse aquesta luxuriosa vegetació, en la que hi había arbres ab troncs de varis metres de diàmetre; canyes y falgueres de 20 metres d'alçaria, y pera converiirse després en substancia mineral ¿quin espai de temps no haurá sigut necessari? Y aixís podriam seguir en les demés manifestacions de la vida y dels diferents accidents que veiem han tingut lloc en la terra desde l'aparició o formació en quiscun dels seus períodes; no poguen menys de sentar el principi de que realment ha tingut de transcorrer una immensitat de temps que no es possible concretar l'enteniement humà.

Are bé, com digué en el primer article, els terrenys de que parlem, aparegueren despres del període carbònic, segons se creu. Ab posterioritat, doncs, a s'aparició, tingueren lloc tots els demés períodes avans anomenats. Desde allavors la geografia de la terra y els seus habitants (ens referim als sers inferiors al home) han cambiat una porció de vegades. Els fondals dels mars han passat a formar enlairades montanyes, y aquestes s'han vist soterrades y cobertes per immenses quantitats d'aigua; reproduhintse aquet fet diferents vegades. Innumbrables especies de sers animals y vegetals han poblat la terra, deixantnos com a mostra indubitable de sa vida ses despullles entre els terrenys que habitaren. Aquestes montanyes qu'avui veiem, presenciaren inmutables aquesta llarga successió de canvis y fenòmens, sense sofrir alteració; ni els embats dels mars que diferents vegades les rodejaren, ni les conmocions de les terres veines, produides per els terratremols y volcans qu'aparegueren, van alterar en lo mes mínim el seu estat y situació. Avans

de formarse els terrenys que després al enlairarse constituhiren les montanyes de Montsech, Mare de Deu del Mon, Costas de Garraf, el nostre incomparable Monserat y altres; ja existian: varen poguer contemplar lo qu'avui es Catalunya unida a les terres de Mallorca toman un sol territori; y després com s'esfonsa part d'ell, formantse aquelles Illes. Son velles aquestes montanyes, empró fortes y ben arrelades y probes n'han donat.

Finalment se creu que l'època de sa formació sia l'indicada, perquè atravesa els terrenys fins al carbonic, sense que s'hagi trobat fins are rastre dels posteriors; aixís, veiem qu'al cim del Monseny y en altres llocs se troben les *piçarras* primitives, y el carbonic está ben representat a Pineda y crec qu'es troba també a la bassa del turó aont hi ha el castell de Montoliu, aprop d'Arbucias, en els contorns de la casa anomenana Coll de Castellá, per mes qu'aixó es observació personal meva que necessita encara confirmació.

Potser quelqun poc versat en els estudis geològics y en el seu estat actual, estranyará quant acabo de dir sobre la duració de les epoques geològiques, recordant l'ensenyansa Bíblica, de que, el mon fou creat per Deu en sis dies, mes puc dirlihi que l'Església d'acort ab la ciencia admet qu'aquells dies no s'han de tenir com a períodes de vintiquatre hores, sino com a espais de temps de duració indeterminada; pregant a n'els que vulguin profundisar en aital materia, que llegeixin l'obra monumental qu'ab el títol de «La Creación», ha escrit el P. Juan Mir S. I.

Y perdonin els llegidors d'aquestes notes, el qu'aquesta darrera, es molt possible qu'els hi resulti quelcom fadigosa per sa llargada, y un xic o molt árida per la munió de termes científics usats; ja que no he sapigut ferho d'altre manera, pera asolir el fi que'm vaig proposat al comensarla.

LL. TOMÁS.

Agost de 1912.

Hilariencia

ESTIUJADORS POPULARS

En Marcell Soler

Bona persona; altruista y compassiu; amic dels amichs; campanejador; no gaire bromista, pro assistent a totes les bromades: capás de fer un favor al mateix *lucero del alba*.

Li agrada la conversació y detesta les discussions. Sols admet discussió sobre *art culinari*.

Es el seu fort.

El recenta la crítica d'algun amic.

Ex-fondista popular, el més conegut de les planes del Vallés y del Llobregat. Complacent y atencios, agradable y franc era una especialitat en la seva classe. ¿Qui no ha conegut y co-neix la favorecida Fonda de Sant Agustí?

¿Qui no recorda el—*¡ha sopat bé?*—el—*¡Bon profit!*—y el—*¡Bona nit tingui!*—que aplicaba a tots els seus hostes sense descuidarne un?

Aques devasall d'amabilitat li ha produit amistats sinceres, simpáticas a dojo, y alguns milers de... *Amadeos*.

Es una compensació merescuda al seu geni actiu y treballador.

A Sant Hilari es conegut de propis y extranyes. Prodigia els saludos sense distinció d'estaments. Sense dir cap *blasfemia* pot asegurarse qu'és el més estimat dels estiujadors.

Fa trenta anys que visita aquesta vila. Per ell no hi ha terra millor.

Les aigües li han deixat un fetge com nou.

El senyor Marcell és, tan simpátic com en Vergés.

En Jaume Pero

Gastrònom; *efigie* molettuda y afeitada; net de clatell; panxa excesiva; caminar reposat y trontollos; cara de Pasques; sembla nostre biografiat un canonge en actiu servei.

No te pretensions. Porta el sombrero decantat, a tall de *pessa*. Llegeix ab ajuda de lentes. Es un fumador constant de puros y breves variades.

Acostuma sentarse sempre en cadires ont no li cap la *panereta*. Es neguitós y cambia sovint d'assiento. Millor dit; no se senta.—*S'apòia*.

No's disputa mai ab els amics. No s'*irrita* per paraula de més. Te més calma que l'estany de Banyoles.

Es un parroquià constant del café del Xicús. Sent una inclinació irreflexible per aital temple. La seva especialitat es fer *burro* als companys. Hi te molta trassa.

Es un amic incondicional e invariable de n Marcellino.

Se l'aprecia per el seu caràcter bondados y senzill.

No falta cap any en aquesta vila. Es dels acérrims.

Una fotografia ampliada del senyor Pero, y exhibida en públic. fora el millor anunci que proclamés la bondat de les aigües y clima de Sant Hilari.

PERE SERRACANTA.

De l'Assamblea de Tarragona

Se va acostant la fetxa de la celebració d'aquesta Assamblea magne y tot fa creuerer que l'acte resultarà imponent pel catalanisme. Festa de germanor y d'abrás pera proseguir endevant en el camí patriotic. Ningú hi te de mancar a Tarragona; será la festa dels catalanistes, forts, invictes del seu ideal y tota la Catalunya ne sentirá un goig intens.

Preparemnos pera assistirhi tots junts y ben compactes, que será una festa de gloria y d'ella ne poden pervenir certes ensenyances pera l'avenir de la Patria.

Adhesions

El Blok Nacionalista Cathalonia de Guantánamo (Cuba) ha remés la següent adhesió a l'Assamblea Nacionalista de Tarragona.

«Senyor President de l'Unió Catalanista.

Aquesta entitat, qual ánima panteja amb goig cada volta que girant l'esguard vers aqueixa altra banda del mar blau, pot véurehi als dignes fills de Catalunya bregant per l'ennobliment de nostre poble, catalanitzanlo; llegida amb plaer vostra atenta comunicació pera la propera Assamblea que tindrà lloc a Tarragona, fa constarvos que nostre delegat pera aquest acte ho será el senyor Vicens Caldés y Arús qui es ja nostre representant per tot, a Catalunya.

Auguri de triomf sentim pera nostra Patria y pera l'Unió Catalanista d'aquella jornada, y donantvos un fort encaix de germanor, restem sempre vostres y per la llibertat de Catalunya.

Conseller en cap, Joan Rigol; conseller secretari, M. Tender y Giral.

Guantánamo, 20 juliol 1912».

«Sr. President de J. D. de l'Unió Catalanista:

Honorable patrici: El novell «Grop nacionalista catalá» de Panamá, ha acordat en junta constitutiva adherirse a la benemérita «Unió Catalanista» que amb tan bon acort presidíu. Vos preguém doncs, vos digneu aplegarnos sota 'ls plecs de nostra gloriosa ensenya puig complert amb nostre deure 'ns creurém amb més forces pera lluytar desde aquestes llunyanes terres per la llibertat de nostra benvolguda Catalunya, a l'ensem ens encoratjará pera agermanar baix l'ideal nacionalista a tots els catalans residents en aquesta terra; esperant esser ben acullits en les fileres de l'exércit llibertador de nostra Patria, vos desitgem molts anys de vida pera lluitar pera 'l be de Catalunya.

El President, B. Pou.—El Secretari; Carles Piera.

Panamá 3 d'agost de 1912.»

«Sr. President de l'Unió Catalanista.

Benvolgut compatrioti:

Es en nostre poder la seva atenta comunicació datada a 15 de Juny prop-passat a la que acompanya l'elocució de la C..O. de l'Assamblea de Tarragona que explica l'aplassament de la mateixa y les causes que l'han motivat.

El «Casal Catalá» referman la seva adhesió oportunament enviada assistirá a la magna Assamblea patriótica, a la que espera veurehi forsos ja recels y duptes a tots els catalans abarrassats en estreta unió de sentiments y agermanat per un suprem ideal. L'amor a la nostra estimada Catalunya.

Rebin els efectes de vostres S. S.—President, Teodor Banús.»

El Centre Catalanista de Girona també ha acordat assistirhi. Hi enviará 12 delegats entre ells l'actual president de la Diputació senyor Riera, el Marqués de Camps, don Santiago Massó, don Joan B. Torroella, don Joan Vinyas y don Jaume Bosacoma.

Notes comarcals

Viladrau.—Molta animació y bon humor regne aquest any en nostra Colonia estiuejanta y en nostre poble pera celebrar la Festa Major.

La comissió organitzadora de festes ha redactat un programa en el que hi constan actes pera tots els gustos.

Alguns dels actes s'han ja celebrat pero pero els més importants tindran lloc durant el dies de la festa del poble, pera que tothom se pugui divertir y distreure com fins ara han anat fent.

Veus aquí el programa enter de les festes. Agost, 18. Concurs de Lawn Tennis; 25, concurs de tir al blanc pera Daniselles, (primer premi una magnífica copa Viladrau obsequi de la colonia, hi haurán altes premis); 28, concert en el saló de festes del Hotel Bofill; 31, concurs de tir de colom organitzat pels renomats campions senyors Gal, Gorina, Soler. Setembre, 1, Ball infantil en el saló del Hotel Bofill; 4, festa de la mainada; 7, vigília de la festa major, repartiment de bonos als pobres del poble; y 9 dies de la Festa Major, concerts musicals dirigits pel professor Lambert. Grans balls de societat en el saló de festes del Hotel Bofill, balls en el envelat y sarau. Focs japonesos a la tarda y hermsos castell de focs artificials a la nit; 10, tornaboda general en alguna de les fonts properes. Com de costum hi haurán esplendentes festes religioses, ofici ab música ab assistència de l'Ajuntament en corporació y rosari cantat, ab orquesta, per la tarda.

Donades les bones notícies que's tenen es de creure que serán molt animades y concorregudes les festes, aixís com també el concurs de tir de colom, puig se sap hi vindrán renomats tiradors que gosant de fama mundial.

La casa Schillings y C.^a S. en C. ha ofert un premi pera aquell concurs. En el concurs de tir al blanc guanyà ab tals els honors la copa Viladrau la simpática senyora Isabel Ferré, rebé l'obsequi en mig de tots els aplaudiments; se tiraren varies fotografies.

Moviment d'Estiuejadors

Al tornar la segona quinsena d'Agost, se sorprenen molts al veure les nombroses sortides d'estiuejants. Els automòbils surten plens y ab l'adeu fins a un altre any que se sent arreu, apar que anem a quedar sols, y no obstant l'animació renaix per tot arreu y com nova bota de Sant Fariol apar que com més ne surtin mes ne quedin dints. El miracle s'esplika, ab que si be en aquesta época ne marxen molts, queda de sobres ben nivellat pel contingent dels que que també arriuen, com pot veure's aquesta setmana del important nombre que anem a donar compte.

Hem tingut el gust de rebre notícia d'haver arribat, les famílies de Soriquer; Martina; D. Jaume Fons y Tonés y D.ª Carme Tort.

Aixís mateix tenim avis de trovar-se entre entre nosaltres desde la última llista publicada:

D. Norbert Cudet.—D. Joan Ximeno.—D. Conrat Benhaja.—D. Narcís Zaragoza (Lloret de Mar).—D. Manel Bonmati (Anglès).—D. Josep M. Puig (Sta. Coloma de Farnés).—D. Pere Llosas (Olot).—D. Manel Fargell (Berga).—D. Ramon Soler (Sta. Coloma de Farnés).—D. Joan Vidal Vinardell y Sra. (Barcelona).—Sr. Saula (Calella).—D. Pau Busquets y filla (Prat del Llobregat).

D. Joan de Noguera y Sra. (Segaró).—Srtes. Lola y Mercé de Ribot (Camallera).—D. Angel Aguiló y Sra. (Barcelona).—Pare Pau Bori.—Pare Joan Bta. Farreras (Tortosa).—Pare Joan de Abadal (Vic).—Don Josep Guardia Maríné (Camprodon).—Don Josep y Martí Sureda (Sta. Coloma de Farnés).—D. Josep M. Bofill Sra. y cunyada Sta. Rosalia (Sta. Coloma de Farnés).—Don Estanislau Jo y familia (Barcelona).

D. Joan Nadal (Granollers).—D. Valentí Vanuson (La Garriga).—D. Rossend Rull (Reus).—D. Ernest Griolls y familia (Barcelona).—D. Esteve Tapias (Palautordera).—D. Josep M.ª Salvador (Tortosa).—Vda. Fusté (Vendrell).—D. Josep M.ª Florensa y Sra. (Barcelona).—D. Valentí Torremó (Sevilla).—D. Ramon Miquel.—D. J. Iglesias.—D. Joan Roselló.—D. Santiago Nadal y familia (San Feliu de Guixols).—D. Donya Magdalena Pou.—D.ª Enriqueta Pavia (Barcelona).

D. Martí Margarit (Lleida).—D. Ramon Grau Otti (Badalona).—D. Fermí Valls Roquer (Sabadell).—D. Just Vicenti (Castelló de la Plana).—D. Joaquim Plet (Barcelona).—D. Joaquim Castells (Arens de Mar).—Mossen Soler (Barcelona).—D. Manel Tarragona (Tarrassa).—D. Modest Mestres (Barcelona).—D. Juan Esteve y Sra. (Barcelona).—D. Francisco Olivé.—D. Frederic Poch (Barcelona).

D. Antoni Fontdevila y familia (Mataró).—D. Josep Mayola y familia (Arenys de Mar).—D. Martí Fargas y filla (Mataró).—D. Andreu Rovira (Barcelona).—D. Fidel Rauric (Barcelona).—D.ª Madrona Figueras y filla (Zaragoza).—D. Lluís Bruguera y Sra. (Valencia).—D. Anita Planas (New York).

D. Rafel Sastre y Sra. (Barcelona).—D. Donya Isabel Ballester.—D. Josep Cañellas.—D. Martí Gaspar y D. Jordi Balart (Barcelona).—D. Carles Bonetoy Rovira (Valencia).—D. Tomás Cortón (Zaragoza).

En automòbil particular, podem donar compte de les arribades; familia Parés; Roviralt; Borrás ab D. Pascual Roca propietari del Restaurant Colonia Borrás y acompanyat de la seva simpática filla; familia Ventalló y D. Amadeo Fortuny.

Ens han faltat dades de un Hotel y d'algunes cases particulars que hostatjan fo-

rasters, ab tot y averho intentat repetidament, lo que fem present perque els que no trovin el seu nom en la present llista, havent arribat aquests ultims dies, no ho atribueixin a desídia nostra.

Y fins al número vinent.

X.

Noves

L'Estació Meteorològica.—Després de tancada la llista de subscripció hem rebut 5 pessetes de don Angel Aguiló, 5 de don Francisco Puigpique y 3 de don Narcís Zaragoza que sumades a les 919 fan nou CENTS TRENTA DUGUES.

Se van determinar els aparells de que constarà l'estació. Fins avui hi ha acordat adquirir un termometre de màxima y un altre de repuesto, un de mínima y un altre de repuesto, un de màxima al sol, un de reflector o radiador, un baròmetre *Tonnellot*, un pluviòmetre, evaporòmetre, Higròmetre de cabell, Psicòmetre d'August, un panell qu'es construirà aquí mateix, y un anemòmetre *Robinson*. També s'adquirirà un baròmetre registrador y per aquest fi s'han demanat detalls a la casa Richard sobres el baròsismògrafs que exposà darrerament a Barcelona.

S'ha comunicat al intel·ligent quefe del servei meteorològic la fundació d'aquesta estació a fi de que s'inclouguin entre les oficials. El punt d'instal·lació se determinarà quan el mestre senyor Cid retorni a Sant Hilari que potser ho haurà fet avui.

Aquests dies celebra aquesta vila la seva festa major. Avui es el segon dia y demà deu tenir lloc la tornaboda a la font-vella.

Hi ha, com ja diguerem, l'orquestra de Cassà «Unió Cassanense», que toca en el cafè de l'Unió, y la d'Arbucias, que dirigeix el mestre Vilaró, aumentada ab els professors del trio y el conegut violinista senyor Badia, en el Tívoli.

Dimecres a la nit la cobla de Cassà va estrenar la sardana *L'Estiuada*, d'en Lambert, que poc avans havia ensejat en presència del seu autor. Se va interpretar maravillosament, lo qual acaba de confirmar la valua de la cobla de Cassà. La sardana fou aplaudida ab fort entusiasme, poguent-se dir que la justament renomada «Unió Cassanense» serà la destinada a interpretar d'una manera perfecta l'hermosa sardana d'en Lambert, fentli conquerir aixó nous y remarcables aplausos a n'aquesta cobla ampurdanesa. Per aquests dies hi haviem anunciat noves audicions de *L'Estiuada*.

Segons anunciarem, demà passat, diumenge, tindrà lloc una gran romeria hispà-americana qu'es construeix al herms turó *La roca d'en Pla*, dedicada al infant Jesús miraculós de Praga, y com a conclusió de la *Visita diària* que se li ha fet durant tot l'estiu, la qual s'ha vist molt con-

correguda. El programa de la festa, qu'es molt complert, ha obtingut l'aprovació del Excm. Sr. Bisbe Diocesà per el Rnt. doctor D. Joan B. Montalt, director al ensemps de la Revista *El Mensajero del Niño Jesús de Praga*, qu'es orgue de l'Ermita y son Apostolat.

Serà presidit tan piados acte per el reverent Arxipreste d'aquesta vila, y es pot assegurar que la festa serà ben popular y molt concorreguda. D. Josep Canela y la seva senyora han regalat una magnífica campana pera l'ermita.

— *Barriats de Sant Hilari.* Excelent pasta seca alimenticia y de sabor exquisit. Especialitat de la casa Manel Planas, carrer de Valls, núm. 6.

Amablement invitats per la senyora marquesa de Montsolís estiguieren dimecres a fer un recital, en el senyorial castell de Saleta, els ja populars Lambert y Vergé, quedant, tant la senyora marquesa sumament agradada de les exquisides obres d'en Lambert y de l'execució refinadíssima que hi donà en Vergé.

Tant il·lustre dama honorà a dits artistes fentlos seure a la seva taula, quedant ells complacudíssims de les atencions de qu'ls feu objecte.

Després de llarga malaltia, dimecres de la setmana passada va comensar a tocar en el saló de l'Unió el notable violinista y professor del Conservatori del Liceu, don Josep Munner.

Aixó ha fet qu'els concerts encare se vegessin més concorreguts ja que no més mancava en Munner pera acabar d'arrodonir el trio notabilíssim que forma junt ab en Joan B. Lambert y en Marius Vergé. Pot ben dirse qu'els aimants de la bona música están d'enhonorabona.

—Confiteria d'en Adjutori Montalt, carrer de Vic, núm. 22.

Bonbons fins de les millors classes. Aquesta casa gaudeix d'una justíssima fama per les excelents y mai prou alabades *Tortades* qu'elabora.

Imp. Fill de Domingo Casanovas, Rda. S. Pau 76 Barcelona

Sr. En Francisco X. Vergés
TORELLÓ

Molt Sr. meu:

La seva «**EMULSIÓ VERGÉS**» superior a totes les nacionals y estrangeres es una composició tant ben integrada y ab elements tan purs y ben escollits que's pot dir se recomana ella sola y ab segur éxit en tots els casos de *raquitisme, escrofúlsis, tuberculos pulmonar y dels ossos, debilitat general, etc., etc.*

Per tals motius la prefereixo a les demés ab mes satisfacció encara al comprovar que *ls infants no la repeleixen*.

El felicito per tan bona obra.

Disposi de son amic y s. s.

Dr. Emili Medir.

Ex-intern, pensionat per oposició de les Clíniques de la Facultat de Medicina de Barcelona.

Torelló 20 Desembre 1910.

MAGATZEMS EL CENTRE de Melchor, Culi y Tarrés 5, Ronda Sant Pere, 5, (prop del Passeig de Gracia) BARCELONA

GRANS ASSORTIMENTS DE NOVETATS EN
LLANERIA, SEDERIA y LLENCERIA
Per la próxima temporada grans assortits en diagonals, otomans y velluts de llana propis pera vestits forma sastre.

Magnífics y nous models d'abrics. Desde 1er de Setembre gran exposició.

No patireu dels ronyons,
del fete, ni pahidó;
viureu sempre sans y bons
si en totes les ocasions,
y al menjar feu us diari
de l'aigua de Sant Hilari.

Dipositaris a Barcelona:

IGLESIAS Y BARTOMEUS

ASSALT, 41

y al detall en totes les farmacies y tendes d'aigues minerals.

Nuclearsol

Es el millor remei pera la curació de l'anèmia, la neurastenia, la tuberculos y totes aquelles malalties que portan com a conseqüència l'amagrimient la consumció.

Com té bon gust y es de efectes ràpits, els malalts el prenen bé y els millors metjes el receptan.

Se troba de venda an aquesta població, á la farmacia de

P. Gallardo. - Rectoría, n.º 2

FARMACIA NOVA

den

PERE GALLARDO

Carrer de la Rectoría, núm. 2

Medicaments químicament purs. - Diposit d'aigues minerals
Específics del país y extrangers. - Productes vegetarians, etc.